

Sebastian
Barry

OLD GOD'S TIME

Себастьян
Баррі

ЧАС ДАВНЬОГО БОГА

Переклад з англійської
Віктора Морозова

Львів
Видавництво Старого Лева
2026

УДК 821.152.1

Б25

Copyright © Sebastian Barry, 2023

Баррі Себастьян

Б25 Час давнього бога : роман / пер. В. Морозов. Львів : Видавництво Старого Лева, 2026. 312 с.

ISBN 978-966-448-536-1

«Час давнього бога» — роман ірландського письменника Себастьяна Баррі, що 2023 року потрапив до довгого списку Букерівської премії та отримав високу оцінку критиків за глибину та емоційну силу.

Том Кеттл — поліціант, що на пенсії оселяється в прибережному містечку Долкі на південь від Дубліна. Він живе у прибудові до старовинного замку, намагаючись знайти спокій після численних втрат: дружина Джун та двоє дітей, Вінні та Джо, вже померли. Том провадить розмірене самотнє життя, та одного вечора до нього звертаються колишні колеги з поліції з проханням допомогти у розслідуванні давньої справи. Том стикається з минулими подіями, які він намагався забути. Справа, яку він розслідував у 1960-х роках, пов'язана з католицькими священниками, яких підозрювали у сексуальних злочинах. Це розслідування змусить Тома знову зіткнутися з власними травмами та спогадами про дитинство в сирітському притулку.

Стиль письма Себастьяна Баррі поетичний та ліричний, його манера оповіді некваплива, а поєднання реалізму з елементами містики створює атмосферу напруги та загадковості. Спогади Тома Кеттла переплітаються із потоком свідомості, відкриваючи внутрішній світ героя відверто, жорстко й заворожливо, оголюючи найпотаємніші його переживання.

УДК 821.152.1

Моєму синові Мерліну

Книгу видано за підтримки
Literature Ireland

© Себастьян Баррі, текст, 2023
© Богдана Давидюк, обкладинка, 2026
© Віктор Морозов, переклад, 2026
© Видавництво Старого Лева,
українське видання, 2026

ISBN 978-966-448-536-1 (укр.)

ISBN 978-057-133-277-9 (англ.)

Усі права застережено

Чи захоче служити тобі одноріг?

Книга Йова

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Десь у шістдесятих старенький містер Томелті спорудив не надто доречну прибудову до свого вікторіанського замку. Це було доволі скромне житло, позначене, однак, деякими симпатичними деталями, що цілком пасували б якомусь його ймовірному родичеві. Скажімо, стлярні роботи були виконані чудово, а одна стіна була обшита так званими декоративними панелями, фанера яких поглинала світло, перетворюючи його на м'які рудуваті сутінки.

Саме в це помешкання, з його маленькою лункою спальнею, крихітною вітальнею, кількома сотнями ще й досі не розпакованих книжок і двома чохлами для зброї ще з часів його служби в армії, й «викинуло на берег», за його власними словами, Тома Кеттла. І хоч він сам про це інколи вже й забував, книжки нагадували про те, чим він колись цікавився. Історія Палестини, Малаї, давні ірландські легенди, забуті боги й десяток інших випадкових і не пов'язаних між собою міфів, у які він вряди-годи

пхав свого допитливого носа. Насамперед його привабив шум моря за великим панорамним вікном, але зрештою йому сподобалося тут усе: вдавано готична архітектура, безглузді башточки й бійниці на даху, квадрат живопису в саду, що захищав від вітру й від сонця, потріскані гранітні причали на березі, острів, що заचाївся неподалік, навіть покриті каналізаційні труби, що стирчали над водою. Утворені приливами затишні лагуни нагадували йому про зачудованого хлопчину, яким він був шістдесят років тому, далеке відлуння, що творило невиразно страдницький контрапункт порівняно з сучасними дітьми у їхніх невидимих садах. Невиразне страдництво було його характерною рисою, подумав він. Проливний дощ, пекуче сонце, бідолахи рибалки, що героїчно долають лютий опір течії, налягаючи на весла й повертаючись своїми човнами до невеличкої видовбаної в камені гавані, охайної й симпатичної, як і все в Нью-Россі, де він і пішов на службу молодесеньким поліціантом, — це все його захоплювало. Навіть тепер узимку, коли саму зиму нічого не цікавило, крім її власної непривітної суворості.

Йому подобалося сидіти у вицвілому від сонця плетеному кріслі посеред вітальні, простягнувши ноги туди, де зворушливо журкотіло море, й палити свої сигарили. Стежити за бакланами на вигадливих чорних скелях ліворуч від острова. Його сусід із найближчого котеджу розмістив на балконі штатив для рушниць й вечорами інколи стріляв у бакланів і чайок, що стояли собі на скелях, наївно сподіваючись, що вони далекі від людських турбот і жадань. Деякі падали, мов качки в ярмарковому

тирі. Так само тихо й мирно. Він не бував на острові, але влітку спостерігав за людськими компаніями, що прямували туди на човнах. Човнярі налягали на весла, кілі човнів пожадливо розтинали течію. Він там не бував, не прагнув побувати, йому було цілком достатньо просто споглядати. Дивитися і все. У цьому для нього й полягала суть виходу на пенсію, суть існування — бути нерухомим, умироворотним і марним.

Аж ось безтурботного лютневого пообіддя в цьому гніздечку його потурбував стукіт у двері. За всі дев'ять місяців, що він тут мешкав, його не потривожила жодна душа, крім листоноші й самого містера Томелті, який одного разу прийшов у вбранні для роботи в саду й попросив горнятко цукру, але Том не мав змоги задовольнити це його прохання. Він ніколи не вживав цукру, бо був у предіабетному стані. А поза тим він абсолютно самотньо насолоджувався цим своїм царством і своїми думками. Хоча чому самотньо, якщо його з десяток разів відвідувала тут донька? Проте Вінні його, властиво, ніколи не потривожила, та й однак він був зобов'язаний її приймати. А от син ніколи не приїжджав, принаймні досі, і не тому, що цього не бажав, а тому що жив і працював у штаті Нью-Мексико, неподалік від кордону з Аризonoю. Він заміщав посаду лікаря в одному з публо.

Містер Томелті розділив свою власність на окремі сегменти: житло для Тома, квартиру-вітальню, ну, і, власне, квартиру в башточці, де тепер — несподівано — замешкала молода мати з дитиною, що прибула темною зимовою ніччю перед Різдвом, під час рідкісного снігопаду.

Містер Томелті, поза сумнівом, був доволі ефективним домовласником. І, очевидно, вельми заможним, володіючи не тільки цим Квінстаунським замком, але й також ім-позантним готелем на приморському бульварі в Дан Лері під доволі аристократичною назвою «Обладунки Томелті». Але зазвичай, принаймні з того, що довелося бачити Томові, він маскувався під згорбленого від віку садівника, що чалапав стежкою під панорамним вікном, штовхаючи рипучу тачку, немовби якийсь казковий персонаж. Упродовж усього літа й осені містер Томелті вишукував бур'яни, знаходив їх і доставляв до чималої купи гною. Лише зима ставала на перешкоді цій його роботі.

Немилосердний стукіт повторився. А тоді на додачу дзенькнув дверний дзвінок. Знову і знову. Том доволі спритно спромігся підняти з крісла свої дебелі тілеса, немовби підкоряючись інстинктивному почуттю обов'язку — або, можливо, звичайної людяності. Але також він відчув незрозумілу тривогу. Так, він уже призвичаївся і полюбив цю звабливу бездіяльність та відлюдність — можливо, аж занадто, подумав він, хоч почуття обов'язку ще й далі зачіалося у його нутрі. Хиткий імператив, пов'язаний із сорока роками служіння в поліції, попри все інше.

Через скло дверей він міг розрізнити силуети двох чоловіків, у темних, здається, костюмах — хоч важко було ствердити вірогідно, бо великий рододендрон за їхніми спинами творив своєрідний тьмянний ореол, а денне світло поволі згасало. Це були якраз ті кілька тижнів, коли рододендрон потужно розквітав, попри вітер, холод і дощ. Навіть крізь матове скло Том бачив, як ці постаті

переминаються з ноги на ногу. Люди, які не впевнені, чи їх гостинно зустрінуть. Можливо, мормони.

Його вхідні двері були не надто добре припасовані до завіс і драматично рипіли. На кахлях підлоги вони, як це не прикро, залишали по собі схожі на віяло подряпини. Він їх прочинив, вони тихенько скрипнули, а він, на свій подив, побачив, що на порозі стоять двійко молодих детективів з його старого підрозділу. Це його спантеличило і трохи збентежило, але він одразу їх упізнав. Навіть їхні імена майже пригадав. Та і як могло бути інакше? Їхній показово цивільний одяг безпомилково свідчив про те, що вони не були цивільними особами. Вони мали погано поголені обличчя людей, яким доводиться рано вставати, та й увесь їхній вигляд повертав його, хоч-не-хоч, до тих давніх днів, коли він тільки став поліціантом, до сумнівної невинності тих часів.

— Як ся маєте, містере Кеттле? — привітався той, що був праворуч, доволі опасистий молодий чоловік з на-тяком на вусики, що робили його, правду кажучи, трішечки схожим на Гітлера. — Маю надію, ви не заперечуєте, що ми ось так нагрянули... потурбували вас?

— Та ні, та ні, які там турботи, які там, — пробурмотів Том, щосили приховуючи незадоволення. — Радий вас бачити. Чи все у вас гаразд? — Багато разів він сам приходив у домівки до людей з поганими новинами... порушуючи їхні приватні роздуми, їхнє замріяне існування, й неминуче додаючи до цього зайвих турбот. Обнадійливі, стривожені обличчя, приголомшене вслуховування, інколи нестримні ридання. — Зайдете?

Вони зайшли. Тоді назвали свої імена — дебелий чоловік представився Вілсоном, а той другий назвався О'Кейсі — і Том одразу напівпригадав ці прізвища, після чого вони обмінялися люб'язностями з приводу жахливої погоди і затишку його житла — «як тут спокійно», похвалив Вілсон — а тоді Том почав заварювати чай у своїй схожій на камбуз кухоньці. Вона і справді могла бути на якомусь кораблі. Він попросив Вілсона ввімкнути горішнє світло, і витративши деякий час на пошуки вимикача, Вілсон урешті-решт виконав це прохання. Це була жалюгідна, всього лише сороковатна жарівка, треба буде щось із цим зробити. Хотів було перепросити за книжки, що їй далі лежали нерозпаковані, але так нічого й не сказав. Ті двоє молодиків сіли, скориставшись його запрошенням, а тоді всі вони обмінялися доброзичливими діловими фразами, немовби стріляючи ними крізь бісерні штори з невимушеною легкістю людей небезпечної професії. Поліційна діяльність завжди мала солоний присмак небезпеки, як і саме море. Вони поводитися з Томом доволі вільно, але також шанобливо, як і годилося його колишньому рангу, а також, можливо, і втраті цього рангу.

Навіть під час розмови Том відчував обов'язок перед невідь якими богами, що правили цим несправжнім замком, вряди-годи визирати на мідну темінь моря, що їй поволі вповивала дедалі суцільніша пітьма. Була четверта пополудні, і ніч заповзала, скрадаючись та ховаючи під собою все, крім світла ліхтарів у гавані Колімор, що поцятковували своїм слабким саявом тьмяніючі хвилі й освітлювали кілька метрів води. За островом

невдовзі оживе Маглінський маяк, а ще далі, на самому обрії, почне випромінювати своє важке саяво вежа маяка Кіш, наполегливо занурюючись у непроникні морські безодні. Він подумав про рибу, що нечутно шугає десь там, мов ті міські хлопчачи-волоцюги. Чи о цій порі року вже з'являються морські свині? Десь там звиваються в пільмі моря вугри. Линуть сайди зі своїми свинцевими тілами і цілковитою апатичністю до того, що їх зловлять, наче збайдужілі злочинці.

Невдовзі чайничок і три чашки вже стояли на старенькому індійському столику, що його Том виграв колись давно на турнірі з гольфу. По-справжньому добрі гравці, такі як Джиммі Бенсон і той, не пригадую його імені, Маккатчеон, захворіли на грип, що тоді лютував, тож того дня вистачило навіть його мізерних талантів. Він завжди усміхався, згадуючи це, але не тепер. Нікелева тачка здавалася в цьому світлі мало не срібною.

Його трішечки занепокоїло те, що він не міг запропонувати їм цукру.

Він пересунув своє плетене крісло, щоб краще їх бачити, і прибравши знову якомога доброзичливішого вигляду, хоч і не був певний, що він і досі на це здатний, опустився на скрипуче очеретяне сидіння й широко всміхнувся. Йому не відразу вдалося сягнути цілковитої широти усмішки колишніх днів — від вуха до вуха. Повноцінні гостинність, завзяття, енергія здавалися йому чомусь ризиковані.

— Шеф нас запевнив, що ви могли б нам допомогти з дечим, — сказав той другий молодик, О'Кейсі, що

немовби задля контрасту був довготелесим і таким худючим, що будь-який одяг, мабуть, звисав із нього і здавався завеликим, доводячи до відчаю його дружину, як що він був одружений. Том тим часом просто настоював у чайничку чай, похитуючи з боку в бік головою. Коли десь у сімдесятих роках його приятель інспектор Батт прибув з Бомбея, намагаючись збагнути химерну поведінку ірландських поліціантів — беззбройних, чого Рамеш ніяк не міг второпати — Том став свідком цих заворожливих рухів головою, і якимось загадковим чином перейняв їх. Вони пасували цьому столикові.

— Та звісно, — погодився він, — я завжди готовий допомогти, казав про це Флемінгові. — І справді він, на жаль, сказав це суперінтенданту-детективу Флемінгу, востаннє виходячи з дверей на Гаркорт-стріт, коли в нього розколювалася від болю голова після проводів минулої ночі, і не від надмірного вживання алкоголю, бо цим він якраз не зловживав, а від того, що він лише на світанку дістався нарешті до ліжка. Так звана «мати» Томової дружини Джун, жахлива місіс Карр влаштовувала їм обом скандали, коли вони ще були зовсім молодими, наполягаючи, щоб їхні діти, Джо і Вінні, вже о шостій були в ліжку, аж поки їм не виповниться десять років. Місіс Карр була справжнісінька мегера, але мала в цьому рацію. Сон є справжнім оберегом здоров'я.

— Отож-бо, коли це сталося, то він подумав, тобто шеф подумав, що було б корисно вислухати ваші думки з цього приводу, — повідомив молодик-детектив, — ну, самі знаєте.

— О, так? — перепитав Том, і не тому, що це його не зацікавило, а просто він одночасно відчув якусь дивну нехіть і навіть жах... десь там глибоко-глибоко в нутрі. — А знаєте, хлопці, що в мене насправді немає вже жодних думок... принаймні я намагаюся їх уникати.

Усі розреготалися.

— Ми розуміємо, — зронив О'Кейсі. — Шеф попереджав, що можемо від вас почути щось таке.

— І як там шеф? — поцікавився Том, переводячи розмову в нейтральне русло.

— Цвіте і пахне. Такі не вмирають.

— Це точно.

То, мабуть, був натяк на подвійне запалення легенів, яке довелося пережити шефові після того, як двоє громил скрутили його, зв'язали й залишили напризволяще лежати цілу ніч на Вікловському полі. Бідолаху знайшли там радше мертвого, ніж живого. І те саме потім сталося з тими громилами, коли з ними активно поспілкувалися в дільниці, прости їх усіх, господи.

Він налив чай у горнятка й обережно підсунув гостям своїми незграбними ручиськами, намагаючись нічого не розлити. Уявив, як Вілсон шукатиме там грудки цукру, але так і не знайде, так і не знайде їх.

— Ви прибули здалека, довга подорож, так, розумію. Але, — сказав він. Збирався ще щось додати, але не зміг підібрати належних слів. Краще б вони залишили його на самоті, ось що він хотів би сказати. Пенсіонерам треба давати спокій, а розслідуваннями нехай займається молодь. Він усе своє трудове життя мав справу з негідниками.

Після кількох десятиліть такої роботи ваша віра в людську натуру опиняється глибоко в землі. Таке собі передчасне поховання, що передує вашому власному. Але він знову хотів би повірити, бодай у щось. Хотів би жити, раюючи принаймні тими хвилинами, які йому ще залишилися. Хотів спокійного, блаженного часу. Хотів...

За вікном раптом упала чайка, він тільки встиг побачити кутиком ока цю білу грудку, що так несподівано гепнулася вниз, аж він здригнувся. Звісно, що о цій порі року морський вітер зазвичай посилювався після заходу сонця і починав батожити стіни будинку, застаноючи зненацька навіть чайок. Вона була така химерно біла у світлі, що линуло лише з кімнати, така очманіла, це було так схоже на самогубство або страту, що йому на мить стало моторошно. Але скидалося на те, що ні Вілсон, ні О'Кейсі цього не помітили, хоч і сиділи доволі близько біля вікна. Побачили тільки, що Том мав спантеличений вигляд. А Том побачив, що Вілсон інстинктивно вирішив змінити тактику. Не лізти напролом, немов розлючений бичок. Відчувався вплив його власного вишколу в старій дільниці біля парку Фенікс. Не злякай свідка. Але ж Том не був свідком, чи як?

Вілсон відхилився на спинку стільця і тричі відсorbitував з чашки. Том подумав, що чай йому, мабуть, не смакував. Достатньо не настоявся, не набрав мідного відтінку. Достатньо не охолов. Не був достатньо солодкий.

— Знаєте, — зронив Вілсон, — у вас тут дуже затишно.

— Ага, — відповів Том голосом, у якому ще й далі бринів ледь відчутний острах. — Це правда.

Скидалося на те, що Вілсон зробив ставку на інтимність. Вдався до такої спроби. Думає, мабуть, що я вже впадаю в старечий маразм, припустив Том. Єдине заняття — знімати обгортку зі скибочок сиру. О'Кейсі вихилив свій чай одним ковтком, наче ковбой, що п'є віскі.

— Знаєте, — почав Вілсон, — коли померла моя мати... а ми із сестрою були ще зовсім малими... тато хотів переїхати сюди. Хатки в селі були дешевенькі, але поблизу не було лікарні. Найближча була в Лохлінстауні, а тато, знаєте, працював нічним санітаром, тому...

— Господи, — втрутився О'Кейсі зі щирістю справжнього друга, — жаль, що так сталося з мамою.

— Та ні, все гаразд, — рвучко й великодушно відгукнувся Вілсон. — Мені було одинадцять. А сестричці щойно п'ять. От їй було фігово.

Усе, чого хотів досягти Вілсон цими інтимними спогадами, було дещо зіпсуте меланхолією, яка його охопила, немовби попри свою стійкість в одинадцять років, він саме зараз відчув справжній смуток, можливо, навіть уперше. Ніхто з них трьох не порушив мовчанки. Навіть п'ятьма за вікном стала наче суцільніша. Томові уявилися дорожники, що розтоплюють у діжках смолу. Їдкий, але приємний запах. Він опустив би фіранки, якби їх мав. Так завжди роблять у фільмах. Натомість підійшов до столика й увімкнув лампу. Це була невеличка коричнева штукенція з кнопкою вимикача на важкій підставці. Ця лампа побувала з ним уже в багатьох квартирах, він завжди брав її із собою. Коли Джо ще був немовлям, і йому було важко заснути, Том лягав на вільне ліжко,